

Petrișor - Cristian DIAMANTU

**Personajul lui Gogol,
de la profil medical la identitate scenică**

Colecția ARTELE SPECTACOLULUI

COMITETUL ȘTIINȚIFIC

Președinte BRIGITTE PROST

Membri MARIA SHEVTSOVA

GUY FREIXE

ELEONORA RINGLER-PASCU

CARMEN CROITORU

RALUCA BUJOREANU

MIHAI VLADIMIRESCU

ALEXANDRU BOUREANU

Petrișor - Cristian DIAMANTU

Personajul lui Gogol, de la profil medical la identitate scenică

Prefață de
Prof. univ. dr. Anca Maria Rusu

EDITURA UNIVERSITARIA
Craiova, 2022

Referenți științifici:
Prof.univ.dr. Anca Maria RUSU
Conf.univ.dr. Maria CIOABĂ

Copyright © 2022 Editura Universitaria
Toate drepturile sunt rezervate Editurii Universitaria

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
DIAMANTU, PETRIȘOR-CRISTIAN

Personajul lui Gogol, de la profil medical la identitate scenică / Petrișor-Cristian Diamantu ; pref. de prof. univ. dr. Anca Maria Rusu. - Craiova : Universitaria, 2022
ISBN 978-606-14-1832-9

I. Rusu, Anca-Maria (pref.)

792

© 2022 by Editura Universitaria

Această carte este protejată prin copyright. Reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea prin orice mijloace și sub orice formă, cum ar fi xeroxarea, scanarea, transpunerea în format electronic sau audio, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețelele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informațiilor, cu scop comercial sau gratuit, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsesc penal și/ sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Prefață

Romantică, realistă, fantastă, mistică, absurdistă avant la lettre, comică, tragi-comică, novatoare grație abaterilor de la normele construcției liniare, gravă în răs și plină de umor în cele mai profunde observații, opera lui Gogol constituie, fără îndoială, o piatră de încercare pentru orice cercetător al literaturii și teatrului, dornic a înțelege de ce-urile unei creații din care își trag rădăcinile romanul modern, ori marile idei ale teatrului modern despre însingurare, alienare, disperare a individului intrat în ireconciliabil conflict cu o lume strâmb alcătuită.

Din Mantaua lui Gogol se desprinde nu numai literatura modernă rusă, ci, odată cu ea, și cea contemporană europeană. Din moda ei au apărut născocitorii de tehnici, doritorii de inovații și căutătorii de noi procedee literare, de noi etaloane de măsură pentru valorile estetico-literare/teatrale. Parcurgând cartea semnată de Petrișor Cristian Diamantu (și cunoscându-i, ca îndrumător de doctorat, nelișiștile mărturisite ori doar ghicite în cei 4 ani de colaborare), îmi dau seama (și ca receptor care l-a redescoperit pe Gogol) de dificultatea de a sonda, cu mijloacele oferite de profesia de actor, spectacolul unei amare deriziuni, spectrul devorator al plictisului universal, imaginea unei lumi refractare categoriilor bine definite, distincțiilor radicale de tipul celei dintre realitate și irealitate, viață și moarte, obiect și ființă. O lume în care minciuna absolută întâlnește adevărul absolut, unde teroarea în fața nedefinitului se intersectează cu spaima de inconsistență, peste toate plutind “adierea de nebunie a potolitului și invincibilului spirit comun, ca în *Cântăreața cheală*”, cum subtil observa Lucian Raicu.

Am înțeles, citind această lucrare, că e ceva stricat în însăși mașinăria lumii, așa cum a văzut-o Gogol, deci și în oamenii care o populează și care trec de la luciditate și exuberanță la dezgustul moral , la mania persecuției ori la delirul măririi, de la înscenare și act regizat la actul ratat, la repetatul sentiment de insecuritate, la și mai înspăimântătoarea obsesie de a fi o nulitate, sau la teama de dezvăluire a imposturii. Sunt acestea tot atâtea teme pe care Gogol, cel care nota “Menirea mea e sufletul omenesc”, le-a tratat constant, proiectându-și personajele în prelungirea ființei sale, idee foarte bine conturată în cartea de față.

Mediocritatea, trivialitatea și goliciunea “de tot râsul” a răului din om l-au înfricoșat pe Gogol, pentru că ele conduc la dualități ieșite de sub control, la instabilități lăuntrice care îi împing personajul către un joc adesea haotic între realitate și aparență, un joc în care totul este permis, în care omul poate fi orice și oricine cu egală ușurință, într-o halucinantă lipsă de contradicție, ori de coerență interioară. De unde degingolada psihică și metamorfozele istovitoare. Căci lucrurile au toate sensurile sau nu au niciun sens, cum remarcă , neliniștit, comentatorii scriitorului rus. Suntem deci departe de calea bătută a simplei lecturi a teatrului gogolian ca satiră dramatică a timpului său, lesne actualizabilă.

Iată de ce consider că axa principală a demersului analitic gândit de Petrișor Cristian Diamantu reasează curajos perspectiva, reorganizează materia de studiu, o materie deloc ușor de strunit, în jurul unei problematice centrale, cu numeroase ramificații. Una dintre ele a fost, în mod cert, dificila pătrundere în psihologia unui creator al cărui loc nu este printre alți scriitori, ci printre personajele sale, care a trăit pentru și prin literatura sa, care a suferit de o repetată incapacitate de adeziune la real. Deși merge în lume, face corespondență, scrie articole, el are mereu conștiința vagului

și spaima golului din actele sau cuvintele sale, care ar putea fi oricând contrariul a ceea ce sunt. De unde un sentiment perpetuu de insecuritate transferat eroilor săi până la identificare. “La fel ca el, oamenii din operele pe care le-a creat trebuiau să se prăbușească pentru a avea de unde să se ridice mai apoi”, observă autorul prezentului studiu.

S-a spus că Gogol își trăiește și își “vorbește” personajele în felul actorilor care se topesc în ființa eroilor pe care îi întrupează. S-a mai spus despre biografia sa că ar fi cea a unui personaj dostoevskian, așezată pe o interioritate plină de frământări, contradicții și impasuri, de salturi bruște dintr-o stare sufletească în alta, de crize de conștiință, de oscilări dureroase, greu de înțeles, între momente de exaltare și căderi depresive, de alunecări și rătăcirii mistice. Complexitatea psihologiei gogoliene este deci evidența însăși, de aceea meritul cercetătorului care a studiat-o îndeaproape și prin prisma practicianului scenei, trebuie subliniat apăsător.

Mă refer îndeosebi la subcapitolele *Personajul din sufletul autorului*, *El, omul-el, personajul* (Capitolul al II-lea), sau la *Personalitatea literară* (Capitolul al III-lea), ori la partea intitulată *Drumul către eternitate al operei gogoliene*. Tot apăsător aș evidenția o calitate care mi se pare esențială la un cercetător, în general, și la unul din domeniul artei în special: onestitatea analizei propriilor frământări, impasuri și incertitudini, cu atât mai mult cu cât opera pe care o examinează a provocat, cel puțin la timpul său, multiple controverse, proteste, rezistențe și obiecții. “De fiecare dată când credeam că am descoperit o informație care îmi va ușura procesul de verificare și demonstrare a ideii de la care am pornit, se întâmpla ceva neașteptat care rupea firul gândurilor și al argumentelor pe care credeam că le am deja pregătite pentru a le arunca în luptă. Au fost etape de lucru când chiar propria interpretare a oscilat de la un moment la altul.

Ajungeam la concluzia că ceea ce fusese valabil la prima lectură nu mai părea, după a doua parcurgere și la o distanță de numai câteva zile, la fel de clar”, mărturisește tânărul actor. Țin să amintesc aici faptul că puțini comentatori români s-au încumetat să exploreze universul literaturii și teatrului gogolian, a căror complexitate reiese fără dubiu și din temerara abordare doctoral-artistică despre care facem vorbire.

Cred, de asemenea, că astfel de auto-radiografii auctoriale conferă textului final puls alert (sau mai meditativ), temeinicie în punțile aruncate între teatrul lui Gogol, proza și corespondența sa, punți construite atent, care au rolul de a da consistență viziunii de ansamblu, de a flexibiliza intertextualități aducătoare de inflexiuni personalizate, originale. Adică de plusvaloare, plusvaloarea vocii autentice, deloc ușor de imprimat într-o cercetare științifică. În cea de față, și pentru că am vorbit de punți, trebuie să le remarc și pe cele construite către clasicii ruși și “pacienții lor” în Capitolul I (*Personaje, “pacienți” și maladii în literatura rusă*), adică spre Dostoievski (și monologul nevrozelor), Tolstoi (și fragilitatea sufletelor) și Cehov (cu al său dulap de medicamente). Este, de fapt, dificilul punct de plecare în forarea ulterioară a profilurilor gogoliene, este o “așezare” matură a privirii ce scrutează manifestările de ordin psihic pe care psihologia și psihanaliza le vor defini mai târziu. Este ceea ce combustionează discursul unui nefilolog care simte nevoia de a-și întemeia investigația asupra unor indicii referitoare la existența unui profil medical pe intensă ardere a personajelor create de trei uriași ai literaturii universale. Astfel, se desfășoară un fir coerent care leagă problematici ce substanțializează analiza operei gogoliene, analiza raportului dintre viciu și virtute, a libertății cuvântului și gândului creator, a actului ratat și a obsesiei nulității, prin trimiteri nu doar la

clasicii ruși, ci și /sau mai ales la diverse studii freudiene, de psihiatrie, de psihopatologie.

Dar ceea ce individualizează cercetarea întreprinsă de Petrișor Cristian Diamantu este, cu siguranță, propunerea de a regândi eroii din teatrul lui Gogol dintr-un unghi de atac proaspăt, cel al unor potențiale identități clinice, al diagnosticării unor posibile personaje-pacient, care ascund în structura lor intimă elemente patologice ce îi încadrează într-un tensionant profil medical. Nu, nu e vorba despre nebuni și nebunie, cum simplist s-ar putea înțelege, ci de o altfel de “reconstituire” a traseului unor personaje integrate unei lumi definite de labilități, slăbiciuni și incoerențe structurale care o macină, o îmbolnăvesc de inconsistență, dizarmonie, disonanță și ticăloșie, de carnavalesc și caricatural.

Remarcabile mi se par paginile referitoare la personalitatea scenică a lui Poprișcin, așa cum a fost el descifrat și întruchipat, la un moment dat, de Petrișor Cristian Diamantu, dar și cele în care acesta recitește piesa *Revizorul*, propunând o reazăzare a profilului senic al Primarului , redimensionat, restructurat grație unei noi prisme de lectură, cea a “psihopatologiei complicității”, sau a reconfigurării lui Hlestakov, privit “în oglinda bipolarității”. Interesul trezit de noutatea abordării la nivel textual se dublează, în opinia mea, de căutarea în plan profesional a soluțiilor optime de încarnare, de întruchipare a personajului gogolian , pe care un tânăr actor studios, neliniștit și hrănit intelectual le tatonează, le încearcă și le aplică în munca actorului cu sine însuși. Dovadă stau numeroasele pagini dedicate experienței personale a lui Petrișor Cristian Diamantu, rezultată din întâlnirea cu personajul din *Însemnările unui nebun* și mai ales cu capcanele rolului respectiv, dar și analiza metodei propuse de regizorul Declan Donnellan în *Actorul și ținta*, opțiune făcută în cunoștință de cauză și nu aleatoriu, metodă care l-a ajutat să

înțelege mai bine drumul actorului spre identitatea scenică a personajului său.

Lucrarea actorului-cercetător Petrișor Cristian Diamantu, așa cum am perceput-o eu, nu este doar o contribuție meritorie, cu suflu nou la înțelegerea creației lui Gogol, nu este doar un punct de plecare către o reconsiderare a personajului gogolian. Este dovada scrisă a unei căutări, bazată pe coordonatele unei veritabile arheologii de cercetare, de documentare a actului teatral creator, cu impasurile și nesiguranțele sale, cu revelațiile intelectuale pe care le poate stârni dimensiunea culturală a studiului constant, deschizător de sensuri, în devenirea artistică.

Anca-Maria RUSU

ARGUMENT

Tema lucrării de față a apărut ca o nevoie a continuării studiului profesional care a debutat încă de pe vremea când eram student-masterand. Atunci, împreună cu profesorul coordonator, Mirela Cioabă, am ales ca *Însemnările unui nebun*, nuvelă al cărei autor este Nikolai Vasilievici Gogol, să fie textul care va sta la baza spectacolului de disertație. Fiindcă am hotărât acest lucru cu mult înainte de începerea repetițiilor, timpul care a rămas mi-a oferit posibilitatea să pregătesc, prin documentare practică și teoretică, modul în care voi aborda personajul pe care urma să-l creez. Un astfel de studiu, care s-a extins pe parcursul mai multor luni, a creat contextul potrivit pentru a înțelege și mai bine universul personajului gogolian, din perspectiva unei abordări scenice. Cu fiecare experiență sau informație pe care le treceam prin filtrul gândirii, devenea tot mai evident faptul că un personaj precum Poprișcin are dimensiunea unei lumi infinite, care ascunde în ea cele mai intense și subtile manifestări ale naturii umane.

Pe măsură ce studiul evolua, mi-am dat seama că boala personajului nu era deloc una simplă și foarte la îndemână atunci când vine vorba despre o abordare din punct de vedere al unei construcții scenice. Ea se complica, devenind tot mai complexă, și extindea domeniul de cercetare din ce în ce mai mult, ceea ce m-a făcut să mă întreb dacă nu cumva Gogol fusese chiar interesat de manifestările clinice la nivel psihopatologic ale personajelor sale. Din acest gând a apărut, după absolvirea ciclului de master, ideea de a „săpa” și mai adânc în opera lui Gogol, pentru a înțelege dacă oamenii săi au cu adevărat un profil medical ce poate servi drept instrument unui actor care construiește un astfel de personaj. Așa a apărut nevoia de a redacta această lucrare, care își propune să disece

atent caracterele create de Gogol și să identifice diversele lor manifestări clinice, pentru a înțelege cât de mare a fost interesul autorului în dezvoltarea unor personaje cu astfel de date.

Așadar, pentru că studiul pe care îl propun în cercetarea de față își are rădăcinile puternic înfipite în experiența prin care am trecut în anii de facultate, el va fi în multe locuri rezultatul propriei perspective asupra soluțiilor alese de Gogol în construcția oamenilor din operele sale. De aceea, consider că este important de menționat faptul că sintagma *personaj-pacient*, pe care o vom întâlni pe parcursul acestei lucrări, reprezintă acea categorie în care se vor regăsi toate personajele ce au în structura lor elemente patologice care pot contribui la încadrarea lor într-un profil medical. Astfel de detalii vor fi „vânate” de-a lungul întregii cercetări teoretice, pentru a fi studiate și descifrate cu scopul de a descoperi unde se poate încadra personalitatea fiecărui personaj la care se referă studiul în acea etapă.

Fiindcă am fost fascinat de munca de cercetare și pregătire a rolului din one man show-ul *Însemnările unui nebun*, am ales să urmăresc și din punct de vedere teoretic această temă. Pornind de la acest imbold interior, am hotărât să continui munca de cercetare a operei lui N. V. Gogol și consider că titlul PERSONAJUL LUI GOGOL, DE LA PROFIL MEDICAL LA IDENTITATE SCENICĂ este formularea cea mai apropiată de dorința și nevoia mea de cercetare științifică. Am ales acest titlu deoarece am considerat că tema îmi va oferi ocazia de a studia contribuția lui Gogol la literatura și dramaturgia universală dintr-o perspectivă care îi provoacă pe actori să descopere și să înțeleagă și cauzele strict medicale ale diverselor acțiuni, mentalități, sentimente pe care și le asumă personajele.

Voi căuta pe parcursul studiului să aduc în prim plan contextul social și personal care a stat la baza alegerilor pe care Gogol le-a făcut atunci când și-a construit personajele. Deși putem spune că mai degrabă omul gogolian s-a născut ca o reacție a autorului la direcția în care se dezvoltă societatea și că, înainte de toate, el este doar o caricaturizare mai mult sau mai puțin exagerată a realității, cred că în esența lui există și o manifestare psihopatologică importantă. Cum lucrarea pornește de la o convingere personală, va fi nevoie să pregătesc întreaga demonstrație pentru a identifica și înțelege eventualele abordări similare din literatura rusă. Astfel, pentru a consolida terenul în vederea construirii argumentelor finale, este nevoie de un studiu aplicat asupra cazurilor similare. Cum societatea rusească în general și rusul în particular au trecut de-a lungul istoriei prin perioade marcate de schimbări sociale, culturale și demografice extreme, cred că există premisele potrivite unor acțiuni interioare la nivel psihologic care merită a fi incizate în vederea probării lor din perspectiva temei de cercetare. Scriitorii ruși s-au găsit și ei sub incidența acestor schimbări permanente, ceea ce le-a dirijat munca și le-a întărit credința că în puterea cuvântului scris stau ascunse resurse importante care merită a fi valorificate atunci când scopul este unul mareț.

Astfel, provocarea pe care o implică redactarea tezei va presupune un proces de studiu aplicat asupra traseului urmat de operele, personajele și chiar viața personală a autorilor avuți în vedere, pentru a identifica elemente care ar putea să susțină tema proiectului de cercetare. Evident că literatura rusă este extrem de vastă, iar structura acestei lucrări nu va putea cuprinde întreaga sa întindere, dar voi căuta, în cele mai importante creații și cariere literare să observ și să analizez fiecare semn care ar putea ascunde indicii cu privire la existența unui profil medical. *Personajul-pacient* pe care îl

caut ar putea avea manifestări similare în opere diferite, iar acestea merită a fi descoperite și analizate, împreună cu acel context care a favorizat alegerea autorului de a insera în personalitatea eroilor săi astfel de manifestări de ordin clinic.

În mod cert, partea cea mai importantă a lucrării va fi cea în care voi încerca să exemplific care ar fi traseul urmat de un personaj cu profil medical pentru a ajunge la împlinire scenică. Devine astfel interesant de văzut dacă elementele descoperite și verificate în prima parte a lucrării vor avea capacitatea de a pregăti și de a susține decisiv această demonstrație. Riscurile, piedicile sau împlinirile pe care munca actorului cu *personajul-pacient* al lui Gogol le va scoate la iveală vor fi analizate din punct de vedere al modului în care acestea se pot transforma în mijloace de construcție și îndeplinire a sarcinilor scenice. Va fi important de înțeles cum ar putea personalitatea eroilor gogolieni să influențe sau să ghideze jocul actorului pe tot parcursul procesului de asumare a vieții lăuntrice a personajului.

Din experiența personală rezultată din „întâlnirea” pe care am avut-o cu personajul din *Însemnările unui nebun*, cred că una dintre cele mai importante capcane care se ascund în *personajele-pacient* din opera lui Gogol este aceea de a acorda o atenție deosebită manifestărilor simptomatologiei personajelor. Consider că e important de înțeles care sunt cauzele care au creat această gamă de manifestări și cum pot fi ele transformate în sarcini scenice concrete. Plecând de la ideea că „un personaj nu este un punct fix, ci mai degrabă o serie de călătorii în direcții opuse”¹, voi analiza întâlnirea actorului cu personajul lui Gogol din perspectiva nevoilor fiecăruia, atât a artistului cât și a eroului ce vrea să prindă viață. Întâlnirea celor două lumi, cea a actorului și cea a personajului

¹ Declan Donnellan, *Actorul și ținta*, versiune în limba română de Saviana Stănescu și Ioana Ieronim, Editura UNITEXT, București, 2006, p. 67.

ar putea să ne dezvăluie amănunte pe care le poți afla doar studiind această relație cu gândul la confirmarea profilului medical pe care omul din opera lui Gogol ar putea să-l conțină. Călătoria la care se referă Declan Donnellan în citatul de mai sus este tocmai ceea ce m-a atras spre aprofundarea acestei teme. E acel imbold cerebral care m-a făcut să mă întreb dacă experiența personală pe care am trăit-o alături de Axenti Ivanovici Poprișcin a ajuns cu adevărat la final sau ea a fost doar începutul unei cercetări ce merită a fi dezvoltată, nuanțată.

În același timp, cred că direcțiile opuse pe care trebuie să le urmeze un actor în munca sa de creare a personajului au forța de a imprima o dinamică specială demersului scenic, cu atât mai mult cu cât oamenii din operele studiate au statutul de *pacient*. Vom descoperi, de-a lungul acestor încercări de identificare a diagnosticelor, că fiecare problemă căreia trebuie să i se dea o formă scenică vine cu un bagaj imens de informații care, interpretate corect, vor oferi actorului șansa de a acționa atât asupra spațiului în care își dezvoltă personajul, dar și interior, la nivelul propriilor trăiri și senzații. Acestea sunt călătoriile pe care și le dorește actorul care pornește în căutarea unui *personaj-pacient*. Libertatea de a proba limitele fiecărei personalități este ceea ce artistul obține odată cu educarea propriei percepții asupra modului în care se va apropia de personajul său.

Nimic nu se pierde, totul se transformă pe parcursul lucrării, deoarece fiecare cuvânt, fiecare frază și fiecare sub-capitol vor pregăti de fapt următoarea etapă. Acest lucru seamănă cu felul în care actorul își gradează apropierea de punctul culminat al personalității personajului său. Am putea înțelege de aici că, la Gogol, nu leacul în sine este ceea ce își doresc să obțină personajele sale, ci mai degrabă libertatea de a fi ceea ce sunt, într-o lume din care se simt excluse. Caut astfel

să înțeleg de ce, de exemplu, o operă precum *Revizorul* a fost considerată neverosimilă, reproșându-i-se că personajele sale nu ar avea niciun punct comun cu realitatea însăși. Cred că și prin descifrarea acestor atitudini voi putea intui care a fost de fapt scopul real urmărit de Gogol atunci când a oferit lumii și societății rusești personajele unei asemenea piese.

Traseul cercetării ar putea străbate atât „zone aride”, care să nu ghideze studiul către nicio informație concretă, cât și pasaje cu „sol roditor”, unde din micile detalii s-ar putea să răsară o direcție bogată de cercetare, care să ne conducă spre înțelegerea unor aspecte ce pot avea legătură cu tema lucrării de față. Atenția pe care o impune studiul operei și al personajelor unui autor precum Gogol solicită la maxim disponibilitatea unui artist sau cercetător, dar tocmai această deschidere necondiționată spre lumea creată de el are forța de a trezi inspirația creatoare și de a susține experimentul scenic.

Începutul fiecărui proiect este marcat de curiozitatea care se naște din misterul următorului pas, al următoarei descoperiri. Drumul de parcurs ne va spune dacă de la profil medical și până la identitate scenică există o cărare netedă sau dacă el presupune o condiție fizică și psihică specială de care artistul are nevoie pentru a împlini sarcina scenică. Consider că un autor precum Gogol are nevoie de o actualizare a resurselor infinite (zic eu) pe care le putem descoperi în opera sa. Și fiindcă această nevoie de cunoaștere și descifrare a lumii pe care o propune literatura lui Gogol s-a născut dintr-o experiență scenică reală, ea va continua să crească, cel puțin până la redactarea concluziilor.

I. PERSONAJE, „PACIENȚI” ȘI MALADII ÎN LITERATURA RUSĂ

I.1. Textul literar și textul medical

Unul dintre cele mai importante domenii care au influențat decisiv evoluția rusului de-a lungul existenței sale a fost religia, ea făcând parte din viața lui în permanență, justificându-i de cele mai multe ori traseul sinuos al destinului încărcat pe care l-a moștenit. Credința a fost cea care a modelat de-a lungul istoriei sufletul și conștiința poporului a cărui identitate a cunoscut numeroase schimbări care au conturat națiunea rusă pe care o cunoaștem. Hélène Carrère d’Encausse consideră că „această istorie frământată a făcut din poporul rus un popor nefericit, în căutare de mituri consolatoare. Influența permanentă și diversă a religiei îi datorează mult. Căutarea identității și a unității culturale ale acestui popor sfâșiat și-a aflat neîndoiește în miturile religioase răspunsul cel mai potrivit [...]”¹. Revoluții sociale, dar și culturale, convingeri personale sau naționale s-au sprijinit pe forța pe care divinitatea a sădit-o în inima acestui popor. Literatura este poate cea care a exemplificat cel mai bine felul în care valorile spirituale au contribuit la definirea caracterelor pe care le regăsim în cele mai importante opere.

¹ Hélène Carrère d’Encausse, *Blestemul rușilor – eseu despre asasinatul politic*, traducere de Felicia Ileana Ștefano, Editura Polirom, Iași, 2000, p. 197.

Medicina este un alt factor important în traseul pe care l-a urmat inspirația celor care și-au asumat viața de scriitor, îmbogățind astfel tezaurul literar al poporului lor. Un domeniu atât de vast, definit prin precizie, tehnică dar și mister cum este medicina, ale cărei simptomatologii și manifestări clinice sunt o resursă inepuizabilă, nu avea cum să fie neglijat de acei scriitori care au înțeles că, folosindu-l, vor adăuga muncii lor elemente care au menirea de a individualiza și de a confirma caracterul puternic al unei personalități. Niciunul dintre scriitorii care au studiat domeniul medical pentru a descoperi structura patologică a personajelor ce se nășteau sub pana lor, nu a făcut-o fără să documenteze, cel puțin până la un nivel de bază, principiile după care funcționează această știință. Am putea spune chiar că pe măsură ce medicina înregistra progrese, iar descoperirile erau legate de lecuirea sau diagnosticarea și mai corectă a unor boli, domenii ca literatura, teatrul sau muzica, prin reprezentanții lor, împrumutau aceste concepte și le „probau” în noile creații.

Pentru început este necesar, având în vedere obiectivul lucrării, și anume acela de a identifica profilul clinic al personajelor din literatura rusă în general și al celor gogoliene în mod special, să facem o analiză a modului în care anumite manifestări ale simptomatologiei bolilor fizice sau psihice i-au inspirat pe scriitori în munca lor. Deși toate afecțiunile pe care le vom identifica sunt de fapt „cârlige” de care autorii se agață pentru a justifica o anumită construcție caracterologică, ele rămân fidele realității medicale din care sunt preluate. În literatura rusă a existat de-a lungul timpului un interes real față de manifestările efectelor de ordin patologic care se pot dezvolta în mintea sau corpul uman.

Pe parcursul lucrării mele voi căuta să identific acele exemple de *personaj-pacient* a căror evoluție psihică și emoțională este decisivă în deznodământul întâmplărilor. E drept